

правотворчої діяльності. Важливе значення для подолання прогалин мають правотворчість, аналогія закону, аналогія права та офіційне тлумачення норм права, які забезпечують безперервність правового регулювання та стабільність правової системи. В умовах розвитку цифрових технологій і реформування законодавства ефективне застосування зазначених засобів сприяє реалізації принципу верховенства права та належному захисту прав і свобод людини.

Список використаних джерел

1. Юридична енциклопедія : в 6 т. / редкол.: Ю. С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. Київ : Укр. енцикл., 2003. Т. 5 : П–С. 736 с.
2. Скакун О. Ф. Теорія держави і права : підруч. Харків : Консум, 2011. 656 с.
3. Теорія держави і права: академічний курс : підруч. / За ред. М. І. Козюбри. Київ : Юрінком Інтер, 2015. 680 с.
4. Рабінович П. М. Основи загальної теорії права та держави : навч. посіб. Львів : Край, 2007. 192 с.

Коваленко Валентина Олексіївна,

здобувач вищої освіти навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник:

старший викладач кафедри теорії, історії та філософії права навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук

Назаренко Ольга Анатоліївна

ПРАВОСВІДОМІСТЬ ГРОМАДЯН В УМОВАХ ГІБРИДНОЇ АГРЕСІЇ

Сучасні виклики, що пов'язані з гібридною агресією, суттєво впливають не лише на всі сфери суспільного життя, а й на правове мислення громадян. У суспільстві це призводить до зниження рівня довіри до державних інституцій, що супроводжується зростанням правового нігілізму та вразливістю суспільства до дезінформації. Перспективи таких несприятливих тенденцій представляють собою досить негативне явище, яке насправді буде суперечити інтересам правової держави та громадянського суспільства. Оскільки, будь-які ознаки несприятливого ставлення до права формуються на

протизагу розвитку правової культури та правосвідомості. Вони являються неприпустимими явищами для повноцінної реалізації демократичного характеру державної влади.

Так, на сьогоднішній день більшість дослідників дотримуються спільної позиції щодо розуміння правової свідомості. Зокрема, М. С. Кельман та В. М. Стратонов визначають її як форму суспільної свідомості, що охоплює сукупність поглядів, ідей, уявлень та емоцій, через які людина і суспільство виражають своє ставлення до чинного та бажаного права, а також до діяльності, пов'язаної з ним [1, с. 515–516]. Натомість, А.І. Луцький розглядає правосвідомість як різновид свідомості, що дозволяє формувати суб'єктивний образ бажаного або чинного права, а також виступає суб'єктивною основою права, а також умовою його розвитку і загалом існування [2, с. 52]. Саме тому, можна побачити, що правосвідомість відображає систему поглядів, через які особа та суспільство виражають свою думку, щодо чинної системи законодавства. Вона є результатом осмислення людиною своїх прав та обов'язків. Крім того, завдяки правосвідомості особа визначає рівень дотримання законів, усвідомлює свою відповідальність за порушення норм права.

Як зазначає, Н. В. Чернищук правосвідомість тісно пов'язана із забезпеченням прав і свобод людини. Громадяни, які добре знають свої права, здатні ефективніше їх захищати, а саме подавати скарги, вимагати справедливості, звертатись до суду. Крім того, високий рівень правосвідомості сприяє формуванню взаємної підтримки, поваги та солідарності у суспільстві [3, с. 52].

Щоб детальніше зрозуміти сутність правової свідомості варто розглянути її структуру, а саме: правову психологію, правову ідеологію та правову поведінку. Правова психологія є сукупністю емоцій, почуттів і переживань, що виражаються у суспільній думці. Вона є найпоширенішою формою усвідомлення сутності права і характерна для всіх видів суспільних відносин. Формується на основі життєвого досвіду. Завдяки психологічним реакція, відчуттям ми можемо оцінювати законодавство на відповідність принципам справедливості, рівності, гуманності [1, с. 518–519]. Сьогодні правова психологія найбільш схильна до інформаційного впливу, що спричиняє підвищення рівня недовіри до правової системи, зростання тривожності та викривленого сприйняття правової дійсності.

Правова ідеологія – це прояв правових принципів, ідей, концепцій, вимог та поглядів щодо права і правової дійсності в цілому в державі [4, с. 344]. Як зазначає Маркович Х. М. основою

правової ідеології є норма права, яка направлена на регулювання суспільних відносин. Вона відображає стан правової системи, рівень розвитку юридичної науки [5, с. 52]. Правова ідеологія спричиняє поширення дезінформації, формуванню хибної думки громадян про діяльність держави та її органів. Підтримання авторитету серед населення щодо роботи державних органів має особливо важливе значення. Оскільки, саме усвідомлення цінності поваги до права відіграє ключове значення на шляху до втілення в життя спільних ідей демократичного розвитку.

Правова поведінка – соціальна поведінка, яка може мати певні юридичні наслідки. Вона буває правомірною та протиправною. Правомірна поведінка – це поведінка, яка є соціально корисною з точки зору інтересів суспільства і держави, підконтрольна свідомості і волі особи. Протиправна поведінка – поведінка, яка шкодить інтересам особи та держави і має негативні юридичні наслідки [6, с. 286–287]. Негативний вплив на правову ідеологію та психологію спричиняє зниження рівня правомірної поведінки у суспільстві.

Варто підтримати позицію Н. В. Чернишук, який зазначає про те, що правосвідомість є основою для формування стабільної держави. Жодна демократична держава у світі не може існувати без активних та відповідальних громадян, які беруть участь у суспільному житті, контролюють діяльність державних органів. Саме правосвідомість розвиває у людей громадянську активність, ініціативність та усвідомлення відповідальності за майбутнє держави [3, с. 52]. Шанобливе ставлення громадян не тільки до своїх прав, але й обов'язків, відіграє ключове значення для можливості в сучасних умовах гібридної агресії гідно відстоювати власні інтереси.

Отже, під час гібридної агресії правосвідомість громадян набуває особливого значення і виступає чинником стабільності правової системи, а також вагомою підтримкою для збереження демократичних засад суспільного життя, що буде відповідати принципам панування верховенства права та закону. Інформаційний вплив, спрямований на зміну або викривлення правових орієнтирів особи, потребує комплексної протидії, яка передбачає як і залучення різних інституцій, так і системне зміцнення правової культури. В сучасних умовах воєнного стану для збільшення значимості правосвідомості громадян дуже важливо активно розвивати критичне мислення, підвищувати рівень правової обізнаності та сформувати правильні цінності в середині суспільства, які будуть одними із чинників недопущення виникнення правового нігілізму. Крім того, активно та позитивно впливати на стабілізацію правомірної поведінки у сучасному соціумі.

Список використаних джерел

1. Загальна теорія права: підручник / Кельман М. С., Стратонов В. М., Видання 6. 2020. 742 с.
2. Луцький А. І. Правосвідомість юриста як суб'єктивне відображення чинної правової ідеології. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. 2014. № 2 С. 50–60.
3. Чернишук Н. В. Правосвідомість і правова культура: їхній вплив на стабільність суспільства. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2025. № 4. С. 51–52. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2025-4/10>
4. Теорія держави та права України: підручник для здобувач вищої освіти та студентів вищих навч. закл. / О. М. Бандурка, М. Ю. Бурдін, О. М. Головка та ін. Харків: Майдан, 2018. 436 с.
5. Маркович Х. М. Правова ідеологія як механізм конструювання правової держави. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 4. С. 51–54. URL: https://www.lsej.org.ua/4_2021/12.pdf
6. Загальна теорія права: Підручник / за заг. ред. М. І. Козюбри. Київ: Ваіте, 2015. 392 с.

Ковальчук Світлана Миколаївна,

здобувач вищої освіти навчально-наукового інституту права та психології
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник:

старший викладач кафедри теорії, історії
та філософії права навчально-наукового
інституту права та психології
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук

Назаренко Ольга Анатоліївна

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ В УМОВАХ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ: ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА

Фундаментальною основою, яка визначає стратегію розвитку будь-якої демократичної та правової держави в сучасному цивілізованому світі представляються саме права і свободи людини. Їх забезпечення належить до головних обов'язків державної влади навіть у період надзвичайних ситуацій. В умовах воєнного стану питання дотримання прав людини набуло особливої актуальності,